

Klassisen eurosarjakuvan ystävävät hymyilevät Apollolle

Vesa Kataisto

Ne sarjakuvafanit, jotka elivät imukykyisintä sarjakuvanluku-ikänsä 1970-luvulla, ovat pitkään olleet lähes vain tuttujen hahmojen vanhojen seikkailujen uusintojen varassa. Muutama vuosi sitten tuntui turhalta toivolta että hyvässä muistissa olevia, mutta kesken jääneitä albumisarjoja ikinä jatkettaisiin meillä. Lopulta asioita paikkaamaan syntyi Apollo kustannus pattitilanteeseen kyllästyneen Sami Kestin ansiosta.

Apollo on toistaiseksi julkaissut Jaques Martinin Alixia ja Hermann & Gregin Comanchea, sekä tarjoillut suomalaisille uusina tuttavuuksina Conrad & Yannin Valkoista tiikeriä sekä Daan Jippesin Havank-albumin.

Kesti, myös pappa-Samina tunnettu, on luonnollisesti itse pitkän linjan sarjakuvanharrastaja, mutta tie kustantajaksi ei kulkenut missään mielessä suorinta mahdollista reittiä.

– Olin alle kymmenvuotias kun ensimmäiset Tintti-, Asterix- ja Lucky Luke-albumit ostettiin kotiin, se oli menoa sitten noin vuodesta 1971 lähtien. Toki jo sitä ennen tutuiksi olivat tulleet muut 1960-luvun lopulla ilmestyneet sarjakuvat, kuten tietenkin Aku Ankka, Retu ja kumppanit, Pecos Bill, Korkeajännitys...

– Jos lehtipisteessä yleensä joku sarjakuva oli, se hankittiin, vaikka Attila – hunneista hurjin, sitten vasta ihmeteltiin mitä tämä nyt on. Opin Retun avulla lukemaan, Aku Ankka oli muistaakseni vähän liian kallis tilata, joten Retu ja kumppanit korvasi sen. Zoom oli kova

©Dargaud/Hermann

Apollo toi lännenklassikko Comanchen kolmannen kerran Suomeen.

juttu, kun taas Ruutua en noteerannut lainkaan, se kun oli selvästi lasten lehti... mutta Zoom oli kovaa kamaa. Siinä olivat Comanche, Blueberry, Bruno Brazil ja kaikki. Pettymys oli suuri kun Zoomin ilmestyminen loppui.

– Siirryin NonStopiin, ja löysin siitä Yoko Tsunon ynnä muita seikkailijoita jotka innostivat. Tuli sitten Ruudutkin hankittua jälkikäteen, Kesti muistelee.

Superroskaa vai hyperkivaa

Sarjakuvaseuran muinoinen, korkealentoisen yrityksen saada Sarjainfo R-kioskeihin ei onnistunut – Tintti-kantinen numero 24 (1979) on tällä hetkellä keräilyharvinaisuus kiitos Rautakirjan tehokkaan markketoiminnan. Kokeilulla oli silti positiivisia tuloksia.

– Kun näin Sarjainfon R-kioskin ikkunassa ja luonnollisesti ostin sen, havahtuin tajumaan että sarjakuviahana voi oikeasti harrastaa! Sarjakuvatiouteni laajenemisen myötä olisin halunnut lukea lukiossa ranskaa, mutta se ei onnistunut koska minulla oli pitkä matematiikka. Siitä olin katkera. Lukion jälkeen otin ranskan yksityistunteja äidin tuntemaan opettajan avulla, sekä kävin erilaisilla opistojen kursseilla. 1982 tulin Helsinkiin opiskelemaan ja ensimmäisen lukuvuoden jälkeen pääsin lähtemään Pariisiin ahkeran säästämisen tuloksena. Taisin ostaa mm. kaikki Hugo Prattin albumit mitä löysin.

– Harrastus kiihtyi entisestään, menin Suomen sarjakuvaseuran hallitukseen ihan pakolla, vaikka olin vielä niin nuori ettei minusta mitään varsinaista hyötyä ollut... olin kuitenkin seuran arkistolla

päivystämässä, tosin vähän huononlaisesti, siitäkin hommasta tuli potkut jossakin vaiheessa, virnistää Kesti.

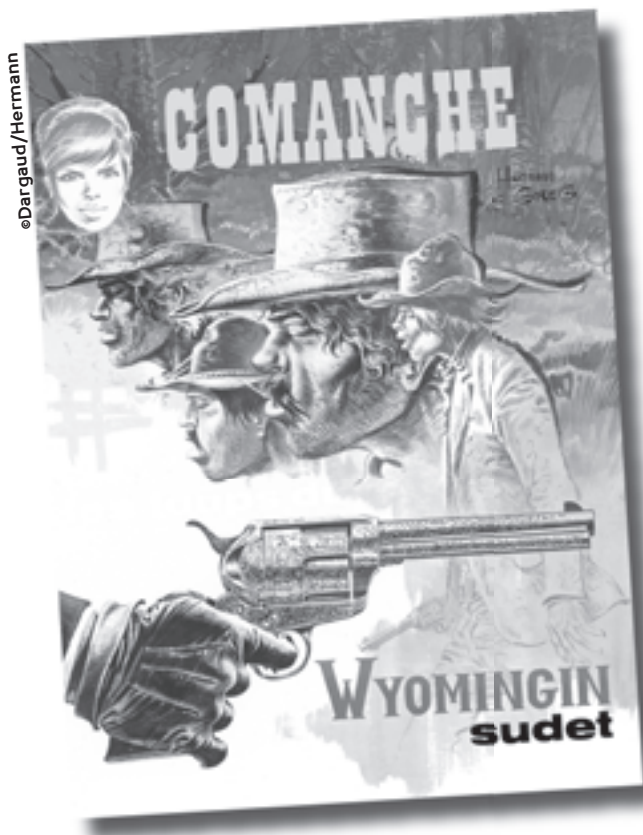
– Kahdeksankymmenluvulla, parikymppisenä, olin kova sarjakuvasnobi, tiesin mikä on hyvää sarjakuvaa: Bilal, Tardi, Crepax, mitä näitä olikaan, alan mestareiksi nimettyjä. Uusi käänne tuli kun Helsingin sarjakuvafestivaalit järjestettiin supersankari-teemalla. Sellainen oli hyvin uskaliaasta, olivathan moiset tuomittu jo Kaukoranta-Kemppisen Sarjakuvateoksessa. Menin ääneen ihmettelemään miten joku voi tällaista roskaa lukea, jolloin Toni Jerman vastasi: ”Koska se on hauskaa!”

Ostin sitten kokeeksi Byrnen Ryhmä-X:ää ja Hämähäkkimiestä, ja nehan tosiaan olivat hauskoja! Siitä tuli minulle täyskäänös. Hankin kaikki 1980-luvulla ilmestyneet Marvelit, mutta samalla kuitenkin jatkoin Ranska-Belgia-osaston seuraamista.

Amerikka ei ollut sarjakuvaparatiisi

– Työskentelin Nokialla ohjelmistosuunnittelijana, kunnes vuonna 1992 lähdin jenkkeihin vuolemaan puuta kultaveitsellä. Siellä minun oli tarkoitus olla vain vuosi tai pari, mutta siitä tulikin kymmenen vuoden keikka. Sarjakuvakokoelma jäi säilöön äidin kellariin.

– Amerikassa ilmapiiri oli sellainen, ettei siellä voinut kuvitellaakaan harrastavansa sarjakuvia. Pari kertaa menin ”Comic Book Storeen”, siellä semmoiset kahdeksan-yhdeksänvuotiaat skidit pelasivat korttia. Ei niissä ollut Will Eisnerin teoksia eikä mitään muutakaan järkevää, vasta kun pääsin työmatkalle Pariisiin ostin uusimmat XIII:t, Thorgalit ym. Uusia löytöjä en tehnyt ja Suomen tilanteesta olin aivan ulkona, kunnes palasin 2003 ja keräsin kaiken mitä täällä oli välillä ilmestynyt. Silloin piti tehdä jo vähän harvennustakin lehdistä ja albumeista,

©Dargaud/Hermann

osan myin ja osan lahjoitin. Harrastuskin muuttui vähän, kun näin vanhemmalla iällä ei ole aikaa kaikkea lukea. Päätin, että uusia sarjakuvia en hanki ennen kuin vanhat on luettu, se onneksi vähän jarruttaa, Kesti toteaa.

– Kustantajaksi ryhtyminen oli oikeastaan vaimoltani tullut ajatus. Kuunneltuaan tarpeeksi kauan valitustani, kuinka kädetöntä hommaa sarjakuvien kustantaminen Suomessa on, hän raahasi minut avoimeen yrittäjäkoulutukseen kanssaan. Parin viikon mittaisen intensiivikurssin jälkeen perustimme toiminimen. ”Apollo kustannus” tuli luontevasti siitä, että asumme Apollonkadulla, mallina toimi esimerkiksi belgialainen Lombard, joka niin ikään on saanut nimensä katuesoitteestaan. Lisäpotkua valintaan antoi Alix-albumi Apollon kosto. Ensimmäinen mieheni vähän raflavampaa nimeä, kuten Apollon paluu tai Apollon poika, mutta pelkkä Apollo kustannus siitä sitten tuli. Eipähän tarvitse hävetä kustantajien kokkeilla...

Tiimi kasaan

Kesti hankki lisää tietoa ja kontakteja mm. kvaak.fi -keskustelupalstan kautta.

– Kvaakkilaisten kahvilatapaamisissa kuulin Ranskassa asuvasta Kirsi Kinnusesta, joka voisi auttaa alustavien yhteyksien luomisessa sikäläisiin kustantamoihin. Kirsiellä on koko ajan monta rautaa tulella, mutta hän tarjoutui ystävällisesti albumin kääntäjäksi.

– Timo Ronkainen puolestaan oli kvaakissa uhonnut tekstaavansa Alixia vaikka ilmaiseksi, joten hän oli ykkösvalinta tekstaajaksi. Vaimoni Tarja oli jenkissä opiskellut sen verran kuvankäsittelyä ja taittamista, että pystyi opettamaan minulle alkeet. Me molemmat saimme työn edistyessä paljon apua ja neuvoja Timolta.

– Lisäksi Kvaakista löytyi Indesign-guruja, joilta tuli vastauksia kuin apteekin hyllyltä. Esimerkiksi Blueberry-albumeita

vaivannut haamuviivaongelma saatiin ratkaistua sitä kautta.

Ei omia ykkössuosikkeja

Ensimmäisiä valintoja oli Comanche-sarja, jonka suomeksi ilmestymisen keskeytyminen oli harmittanut.

– Siihen pätee vanha mantra ”seuraava osa on vielä parempi”, mutta jostainhan se on aina aloitettava. Ensimmäinen osa ei ranskalaisissa, pitkissä albumisarjoissa juuri koskaan ole paras, ei toinen, eikä ehkä vielä kolmaskaan. Täytyy vain jaksaa pyörittää sitä eteenpäin.

– Yann ja Conrad olivat ennestään tuttuja, kiitos Anssi Rauhalan, joka 1980-

luvulla lainasi minulle Spirou-lehtiään. ”Innomables” -sarja vakuutti, varsinkin Conradin tyylin osalta. Alix puolestaan oli vanhastaan tunnettu ja tiesin, että sarjasta löytyy vielä muutama hyvä tarina julkaistavaksi.

– Mikään Apollon tähänastisista julkaisuista ei kuitenkaan yllä omaan kymmenen kärjessä -valikkooni. Fanitan ehkä vähän liian esoteerisia sarjoja, ne tuskin menisivät kaupaksi suomalaisille. Porukka olisi todennäköisesti aivan haavi auki esimerkiksi Bourgeonin scifistä.

Toki joidenkin tiedustelemieni sarjojen kohdalla tuli vastaan muitakin ongelmia, kuten klassinen ”toinen kustantaja on kiinnostunut tästä” -vastaus, mutta enimmäkseen oikeuksien saaminen oli

Tarkastaja Havank, kaunokielinen rikosten selvittelijä.

Valkoisen tiikerin päähenkilö on kaunis vakooja, kiinatar Alix.

yllättävänkin helppoa. Eikä enää tarvitse osata täydellistä ranskaakaan tai sikäläisiä muodollisuuksia asioiden liikkeelle saamiseen, kaikki toimii myös englanniksi. Tosin sähköposti ei toimi ensisijaisena yhteydenottomuotona, vastaukset olivat ympäripyöreitä jos niitä yleensä tuli. Lopulta päätin että on mentävä Angoulêmeen, että pääsee näkemään millaiset ihmiset siellä sarjakuvia kauppaavat.

– Danierin eli Daan Jippesin Havank päätyi julkaistavaksi Apollon albumeita tekstanteen Timo Ronkaisen aloitteesta. Hän puhui Jippesin kanssa, joka puolestaan puhui agentilleen, joka teki tarjouksen. Tavailin hollanninkielistä albumia sanakirjan kanssa epätoivon vimmallalla, ja tunsin ettei tämä tule olemaan suuren yleisön juttu, veri roiskuu turhankin paljon. Mutta kuitenkin päätin julkaista Aivopähkinän, koska piirros oli niin hyvän näköistä. Anssi Rauhalan käännöksen oikoluku oli melkoinen urakka. Hollantilaisetkin ovat valittaneet tarinan kulkeroisesta kielestä, joka on vanhahtavaa, 1930-luvulta, runollista ja maalailevaa, varsinaisen juonen jäädessä sivummalle. Aivopähkinän ranskantaja puolestaan oli ottanut melkoisesti tulkinnallisia vapauksia, joukossa oli selkeitä virheitäkin.

Digi digi digittääk?

– Vanhempien sarjojen kohdalla on oikeuksien saannin ohella ongelmana se, että läheskään kaikkea materiaalia ei ole vielä digitoitu. Painofilmeistä tehdyt uusintapainokset saattavat olla niin heikkolaatuisia, ettei niitä kannata edes harkita. Esimerkiksi Uderzon Haikaralaiuvie olisi hauska julkaistava, mutta kun katsoo siitä tehtyjä koostealbumeita, ne ovat huonolle paperille painettuja ja viivat menevät vähän miten sattuu. Näin pienen kus-

tantajan, nyrkkipajan, ei kannata lähteä tekemään julkaisujaan mistään muusta kuin digitaalisesta lähdemateriaalista. Siinäkin saattaa olla aika lailla siivoamista, värit heilahtaneet ja puhekuplissa roskia, Kesti ihmettelee.

Digipainattamista Kesti ei ole edes harkinnut, sillä offset tulee halvemmaksi jo 1000 kappaleen painoksella. Toistaiseksi Apollon teokset on painettu Suomessa, mutta muita vaihtoehtoja ei ole poissuljettu.

– Valintaprosessini lähtee kuvien katsomisesta. Jos ne kiinnostavat, luen myös tarinan. Kuvien ei tarvitse eikä pidäkään olla viimeisen päälle sliipattuja, vaan riittävän persoonallisia, erottuvia. Pidän esimerkiksi Lewis Trondheimin tyylistä, vaikka se näyttää räiskimällä tehdyiltä. Pidän Giraudista ja Hermann-fani olen ollut pitkän aikaa, hänen albumeitaan löytyy ainakin metri hyllystäni, vaikka tuotanto onkin vähän epätasaista. Hyvin laidasta laitaan, olen lähinnä visuaalisesti orientoitunut, kuvissa pitää olla joku juttu koska sitä kerran sarjaKUVAKsi sanotaan. Omista julkaisuvalinnoistaan täytyy pitää melko tavalla, koska niiden kanssa joutuu elämään vuositolulla, ei kuitenkaan liikaa, koska on kestävä myös kritiikkiä. Makuja on monenlaisia, joten pientä etäisyyttä täytyy pitää.

Pientä ja matalaa, mutta sitkeää

– Apollon albumien painokset eivät ole mitenkään valtavan suuria, jatkossa niitä pitää ehkä vähän vielä pienentää. Itse en ole mitenkään markkinointihenkinen ihminen, hyvä jos myyntityöstä pääsee mahdollisimman vähällä vaivalla. Markkinointi on ollut lähinnä suoramyyntiä, muutama ilmoitus on ollut Kutu-lehdessä, ja nyt Tex Willeriin ostin Comanchen

vuoden mainosbudjetin.

– Levityskanavista Akateeminen kirjakauppa ja sarjakuvan erikoisliikkeet ovat pienen kustantajan pelastus. Täytyy nostaa hattua myös Suomalaiselle kirja-kaupalle, että ottivat Apollon albumeita ainakin ensimmäisten osien verran valikoimaansa. Mutta jos ne eivät käy kaupaksi... täytyy nyt pysytellä tiukkana tämän kustantamisen suhteen ja yrittää keksiä jotain, laatikoita on kodin nurkissa aika tavalla, Kesti hirvittelee.

Palkkatyön taloudelliseksi korvaajaksi ei pienkustantamisesta ole, ja vapaa-aika menee helposti kun menojen vähentämiseksi ryhtyy vielä itse latamaan albumeita, mahdollisesti myös kääntämään.

– Työprosessi on aloitettava hyvin aikaisin, jo edellisenä kesänä pitää tietää mitä seuraavan vuoden keväällä julkaistaan. Suomen markkinat eivät vedä kahta kappaletta saman sarjan albumia vuodessa. Syksyllä 2009 on tulossa vielä Alix-albumi Iorix suuri, ja keväällä Comanche: Laramien punainen taivas sekä Valkoinen Tiikeri -albumi Viidennen onnen taito.

– Uusista sarjoista on tulossa Matzin (Alexis Nolent) ja Luc Jacamonin noir-trilleri Le Tueur, eli englanniksi The Killer. Sen elokuva-oikeudet on hankkinut David Fincher, elokuva tehdään siis ehkä joskus, pääosassa Brad Pitt, tai sitten ei. Joka tapauksessa Apollo julkaisee sarjakuvan koko ensimmäisen syklin suomeksi vuonna 2010. Ensimmäiset kolme osaa ilmestyvät keväällä yhtenä laitoksena, väreissä, kovissa kansissa ja yhteispainatuksena, tuleepa sellainenkin juttu kokeiltua.

Kuten Hämähäkkimiehestä opimme, ”suuri voima tuo suuren vastuun”. Jos jonkin prosessin aloittaa, se pitäisi jaksaa viedä myös loppuun. Tämä on pidettävä mielessä mikäli alkaa kustantaa uusia, pitempiä albumisarjoja, Kesti toteaa.